

N:o 100.

Af herr **G. Jansson** i Krakerud m. fl., *angående anslag till understöd åt s. k. sommarkurser på landet.*

Så kallade sommarkurser — d. v. s. sådana serier af vetenskapliga föreläsningar, som hållas någon tid under sommaren och, ehuru afsedda för lärare och lärarinnor i allmänhet, särskildt pläga anlitas af folk- och småskolans lärarekår — anordnades i vårt land första gången år 1893 dels vid Upsala universitet, dels vid Hvilans folkhögskola i Skåne. Exemplet följdes året derefter af Lunds universitet samt af folkhögskolan i Grebbestad. Sedan ha de begge universiteten alternerat, så att sommarkurser nu årligen hållas vid ettdera af dem under 2 veckor, hvarjemte under år 1896 dylika hållits vid Vermlands folkhögskola i Molkom under 2 veckor och vid Östergötlands folkhögskola å Lunnevad en vecka, samt år 1898 vid Molkoms folkhögskola 2 veckor, vid Örebro läns folkhögskola i Kafvesta 2 veckor och i Visby 2 veckor.

Dessa kursers värde för folk- och småskolelärarekåren måste sättas mycket högt. Lärarne föras der af skickliga ledare direkt in i vetenskapens land, deras kunskapsmätt ökas, blicken vidgas, och de återvända hem med ny håg och nya krafter till sjelfstudium och med ökad kärlek till skolarbetet. Särskildt betydelsefulla äro dessa kurser för landsbygdens lärare. I städerna gifves dock något tillfälle till meningsutbyten och öfverläggningar, till afhörande af föredrag o. d., men läraren på landsbygden lefver i regeln ensam, oftast utan annat umgänge med bildade personer än vid de gånger på året, då pastorn besöker skolan, och han löper därför mera än andra fara att småningom sjunka ned i intresselöshet och till att blott mekaniskt fullgöra undervisningen, tryckt som han dessutom ofta är af ekonomiska

bekymmer och tröttnad som han blir af lång arbetstid och kanske också lång skolväg. För honom blir därför vistelsen vid någon sommarkurs en verklig högtid, af hvilken hans skola sedan får riklig vinst. Och ehuru städernas lärare i viss mån äro bättre ställda, är dock den andliga behållningen af sommarkurserna så stor, att äfven de uppfatta dem på samma sätt. — Gagnet af sommarkurserna är också allmänt erkänt af landets lärarekår; liksom den omständigheten, att vid våra begge statsuniversitet professorerna sjelfva tagit initiativet till sådanas anordnande och år efter år med entusiasm och oegennyttig ifver offra af sin ferietid till att föreläsa vid dem, är ett kraftigt erkännande från vår odlings förnämsta målsmän af deras betydelse.

Möjligen kunde det tyckas, att universitetskurserna skulle göra andra kurser öfverflödiga. Men dels ställa sig resekostnaderna till Upsala eller Lund så pass höga för lärare och lärarinnor i aflägsnare landsdelar, att det endast är de mera välställda af dem, som ha råd att bevista dessa kurser, dels väckes just behovet af ökad utbildning, när sommarkurserna flyttas ut i landsorten, de olika länens lärarekårer in på lifvet. Äfven besökas landsortens föreläsningskurser af många andra, och de bli derigenom ett bildningsmedel för den bygd, inom hvilken de hållas. Det är också en af grundtankarne i »universitets»-utvidgningsrörelsen, af hvilka sommarkurserna äro en frukt, att universiteten skola »flytta ut» bland allmänheten, hvarför vid en diskussion, som hölls under de första sommarkurserna i Upsala 1893 om bästa sättet att anordna vetenskapliga föreläsningskurser vid universiteten och i landsorten, bland annat det uttalandet gjordes af en af dessa kursers anordnare, professor Lundell, att

»utom universitetets (eller universitetens) kurser kunna och böra dylika kurser i mindre omfattning anordnas vid folkhögskolor, i städer och på andra folkrika orter, hvilka ega nödiga resurser».

Och för denna mening »uttalade mötet sin sympati». Man kan också göra den invändningen, att kurserna i landsorten icke ha detsamma att erbjuda som universitetskurserna. Detta är sant så till vida, att de senare äro tilltagna mera i stort, de ha ett rikhaltigare föreläsningsprogram och kunna som åskådningsmateriel använda universitetens storartade samlingar. Men det bör betonas, att begge kurserna begagna sig af samma slag af föreläsare, nemligen personer med förmåga att vetenskapligt behandla sitt ämne. För att belysa detta får jag hänvisa dertill, att samtliga sex föreläsarne vid senaste kurser i Molkom hade genom utgifna skrifter styrkt sin vetenskapliga duglighet, hvarjemte icke mindre än fem voro eller hade varit akademiska lärare. Vid flertalet af öfriga landsortskurser ha professorer

eller docenter medverkat,^f och der så icke varit förhållandet, torde det böra erinras derom, att vetenskaplig skicklighet är att finna äfven utanför universiteten, hvarför äfven dessa vid sina kurser anlitat andra än akademiska lärare.

Den redan vunna erfarenheten synes mig vara synnerligen uppmunrande. Det ligger dock i sakens natur, att en sådan verksamhet ej kan i längden uppehållas utan ekonomiskt understöd. Det allmänna har gagn af, att dessa kurser blifva både väl ordnade och flitigt besökta. Arfvodena till föreläsarne böra göras nog höga för att locka goda krafter, och utgifterna för deltagarne nog begränsade för att ej verka afskräckande. Staten synes mig därför böra understödja dessa företag af samma grunder, som föranleda understöd åt s. k. arbetareföreläsningar. I fråga om båda gäller det att söka väcka intellektuella behof, här också att tillmötesgå ett redan vaket behof, som otvetydigt visat sig dels deraf, att föreläsningarna varit talrikt besökta och dels deraf att icke mindre än 186 lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor inom Vermland vördsamt anhålla, det Riksdagen ville bevilja lämpligt anslag till sådana föreläsningkurser.

Betryggande för en ändamålsenlig anordning synes det vara, att understödet beviljas under förutsättningar, som likna vilkoren vid understödet åt arbetareföreläsningarna.

På grund af hvad jag nu anfört, hemställes,

att Riksdagen för år 1901 ville bevilja ett anslag af 6,000 kronor att användas till understöd åt sommarkurser på landet under följande vilkor:

att understödsbelopp, som utgifves för hvarje sådan sommarkurs, endast får afse arfvoden till föreståndare, föreläsare eller kursledare och reseersättning för föreståndare, föreläsare, kursledare eller kursdeltagare, samt att det icke får öfverstiga 800 kronor;

att landsting, kommuner eller enskilde för anordnande af sådana kurser tillskjuta minst lika mycket som staten;

att sommarkursernas angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare samt kunniga, dugliga och för denna undervisning lämpliga lärare;

att sommarkurserna sträcka sig öfver 14 dagar och omfatta minst 4 genomgående föreläsningsserier;

att alla politiska och religiösa strider från föreläsningarna och särskildt anordnade diskussioner uteslutas;
att sommarkurserna äro underkastade de vilkor och kontroller, som af Kongl. Maj:t pröfvas nödiga och lämpliga.

Om remiss till statsutskottet anhålles.

Stockholm den 27 januari 1900.

G. Jansson.

Uti denna motion instämma:

August Cervin.

Olof Guldbrandsson.

Elof Biesert.

Carl Jansson.

N:o 101.

Af herr **M. F. Nyström**, *angående nedsättning af tullen å lösa delar till dockor.*

När vid 1892 års riksdag tullen å leksaker bestämdes till 2 kronor pr kilogram, upphäfdes den förut gällande bestämmelsen, att leksaker, andra slag (än af trä eller sammansatta ämnen) skulle förtullas såsom det ämne, hvaraf de bestå, och samtidigt tillkom den nya bestämmelsen, att delar till leksaker skola draga samma tull som det hopsatta, färdiga fabrikatet. Motivet till den senare bestämmelsen uppgaf 1892 års bevillningsutskott vara det, att, efter hvad utskottet inhemtat, den högre tullen för leksaker af